

ปัจจัยและองค์ประกอบเพื่อการพัฒนาไปสู่การเป็น Thailand 4.0 : Lessons from Singapore

ฐปณีย์ มัครศวรยธรรม
นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นชำนาญการ
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทั้ง น้ำ ที่ดินที่มีสภาพเหมาะสมกับการทำเกษตรกรรม ป่าไม้ จึงทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์ของประเทศมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มุ่งเน้นสินค้าด้านเทคโนโลยีมากขึ้น โมเดลเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันที่ยังคงเป็นแบบ “ทำมาก ได้น้อย” จึงทำให้มีอายุระดับเศรษฐกิจของประเทศ และไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศที่ใช้โมเดลเศรษฐกิจแบบ “ทำน้อย ได้มาก” ได้

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้ รัฐบาลจึงนำโมเดลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่ เรียกว่า “ Thailand 4.0 “ มาใช้ในการพัฒนาประเทศเพื่อให้พ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ และการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน เนื่องจากการมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าการพัฒนา ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างที่ผ่านมา โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้มุ่งเน้นที่จะใช้เทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อ

ยกระดับความสามารถ และเพิ่มขีดการผลิตของผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับเศรษฐกิจของประเทศไทยพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านสังคม

จากการที่ได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกอบรม ณ Nanyang Technological University สาธารณรัฐสิงคโปร์ ทั้งการบรรยายและสัมมนาให้ห้องเรียน และการเยี่ยมชมสถานที่สำคัญต่าง ๆ ข้าพเจ้าเห็นว่าการพัฒนาประเทศของสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศเล็ก ๆ และแทบไม่มีทรัพยากรธรรมชาติใด ๆ แต่กลับประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศด้วยปัจจัยหลักคือการใช้เทคโนโลยีในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดลดต้นทุนการผลิต ลดระยะเวลา ขั้นตอน ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อระบบระบบเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชนซึ่งนอกจากปัจจัยหลักดังกล่าวแล้วยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ดังนี้

Digital Literacy (การสร้างทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี)

เมื่อกกล่าวถึงทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีอันประกอบไปด้วย 4 มิติ คือ การใช้ (Use) เข้าใจ (Understand) การสร้าง (สร้าง) และการเข้าถึง (Access) แล้ว จะเห็นได้ว่าข้าราชการของสิงคโปร์มีทักษะและความเข้าใจในเทคโนโลยีอยู่ในระดับดี สามารถใช้ เข้าใจ ตลอดจนสร้างระบบและ application ต่าง ๆ ออกมาเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี โดยงานบริการภาครัฐส่วนใหญ่ของสิงคโปร์ให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น web site, application, และช่องทางอื่น ๆ โดยการประยุกต์ใช้กับเทคโนโลยีต่าง ๆ ในส่วนของประชาชนสิงคโปร์นั้น พบว่าในชีวิตประจำวันของชาวสิงคโปร์ ผูกพันกับใช้เทคโนโลยีตั้งแต่ตื่นจนเข้านอน

ทั้งการใช้ชีวิตประจำวันและการทำงาน ตลอดจนการติดต่อกับหน่วยงาน ภาครัฐหรือเอกชน ก็จะต้องดำเนินการผ่านระบบต่าง ๆ ทำให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต ตลอดจน เห็นประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว เนื่องจากทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยในบางครั้ง application ที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันก็ถูกคิดค้นโดยภาคประชาชนเช่นกัน

นวัตกรรม (Inovation)

Innovation ในบริบทของประเทศสิงคโปร์ มิได้จำกัดอยู่แต่เพียงการใช้เทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังหมายถึงนวัตกรรมในรูปแบบของการคิดค้น การปรับปรุงระบบงาน อุปกรณ์เครื่องใช้ หรือแม้แต่เพียงการวิเคราะห์การจัดวางของอุปกรณ์ในสถานที่ทำงานก็นับได้ว่าเป็นนวัตกรรมเพราะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน โดยมีต้องใช้เทคโนโลยีหรืองบประมาณ

ในส่วนของนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีนั้น สิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการสร้างแอปพลิเคชัน เพื่อรองรับการบริหารจัดการและการบริการประชาชน โดยหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่จะให้บริการผ่านระบบต่าง ๆ เพื่อลดระยะเวลา เอกสารหรือการลดขั้นตอน ในการติดต่อกับภาครัฐ สำหรับภาคเอกชนนั้น ภาครัฐได้มีการสนับสนุนให้เอกชนได้มีการสร้างแอปพลิเคชัน เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน หรือใช้ในชีวิตประจำวันด้วยเช่นกัน

เรื่องของนวัตกรรมกับการท่องเที่ยวก็เช่นเดียวกัน ตัวอย่างคือการส่งเสริมพื้นที่บริเวณ garden by bay ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เป็นที่ทราบกันว่าสวนดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หากแต่รัฐบาลได้ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการทำให้เกิดสวนที่สวยงามร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนของ

นักท่องเที่ยวและชาวสิงคโปร์ นอกจากนี้ ยังทำให้มีความน่าสนใจมากขึ้นด้วยการสร้างโดมที่สวยงาม ด้านในมีการแสดงพันธุ์ไม้ที่นำมาจากทุกมุมโลก เช่น ทิวลิป พิโกเนีย หรือแม้แต่ซากุระ และจะมีการเปลี่ยนชนิดของดอกไม้ทุก 2 - 3 เดือน ทำให้นักท่องเที่ยวได้ชมพันธุ์ไม้หลากหลายชนิดโดยไม่ต้องเดินทางไปยังแหล่งกำเนิดของดอกไม้เหล่านั้น ด้านในยังได้มีการสร้างน้ำตกจำลองที่สวยงามอีกด้วย สำหรับบริเวณด้านนอกได้มีการสร้างต้นไม้จำลองขนาดใหญ่ (Supertree หรือ Artificial tree) มีการแสดงแสงไฟในยามค่ำคืน และสามารถขึ้นไปด้านบนของต้นไม้เพื่อชมทิวทัศน์ของเมืองได้อีกด้วยความพิเศษอย่างหนึ่งคือ จะมีการกำหนด event เช่น นิทรรศการ หรือ festival ขึ้นสม่ำเสมอ เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวที่เคยมาเยี่ยมชมแล้วมาเยี่ยมชมได้อีกอย่างไม่รู้จกเบื่อ ตัวอย่างนี้ได้แสดงให้เห็นถึงการใช้นวัตกรรมเพื่อสร้างเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และสามารถทำสำเร็จได้อย่างดี

สำหรับนวัตกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ข้อเท็จจริงปรากฏว่าคนในวัยทำงานของสิงคโปร์ส่วนใหญ่ออกไปทำงานระหว่างวัน ทำให้ผู้สูงอายุต้องใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านคนเดียว จึงต้องใช้เทคโนโลยีช่วยในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยในที่พักอาศัยจะมีการติดตั้งเซนเซอร์เพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหวของผู้สูงอายุ หากมีการเคลื่อนไหวผิดปกติหรือมีการล้ม ระบบจะแจ้งเตือนไปยังบุคคลในครอบครัวของผู้สูงอายุและสถานพยาบาลที่ใกล้ที่สุดส่วนการใช้ชีวิตภายในบ้านก็มีการจัดเตรียมไว้ เช่น โปรแกรมออกกำลังกายซึ่งได้ติดตั้งไว้กับโทรทัศน์ โดยหากผู้สูงอายุนั่งหรือนอนเป็นเวลานาน ระบบจะแจ้งเตือนให้ผู้สูงอายุเคลื่อนไหวร่างกาย หรือ

แม้แต่การแจ้งเตือนว่าเพื่อนของเขาได้อยู่ที่สวนสาธารณะ หากผู้สูงอายุต้องการก็สามารถพบปะพูดคุยกับเพื่อนได้ที่สวนสาธารณะเช่นเดียวกัน

ระบบการคมนาคมขนส่งของสิงคโปร์นับเป็นนวัตกรรมที่โดดเด่นจนสามารถเรียกได้ว่า “smart transportation” รัฐบาลได้เข้มงวดกับการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นอย่างมากเนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ ค่าใช้จ่ายในการมีรถยนต์ส่วนบุคคลไว้ในครอบครองจึงเป็นจำนวนเงินที่สูงมาก และอยู่ภายใต้กฎหมายที่เข้มงวด ในทางตรงกันข้ามรัฐบาลได้พยายามมุ่งใจให้ประชาชนใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ด้วยการออกแบบที่มีประสิทธิภาพ และการใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงระบบการขนส่งต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทั้งรถไฟฟ้า รถไฟฟ้าใต้ดิน รถประจำทาง หรือแม้กระทั่งจักรยานที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ประชาชนได้ยืมใช้ในแต่ละสถานีเพื่อการเดินทางระยะสั้น โดยประชาชนเพียงแค่สแกนคิวอาร์โค้ดจากโทรศัพท์มือถือก็สามารถยืมรถจักรยานได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ระบบขนส่งดังกล่าวจึงครอบคลุมทุกพื้นที่ สะดวก สบาย และมีค่าบริการที่ไม่แพง นอกจากนี้ จุดที่เป็นจุดเชื่อมต่อของระบบขนส่งมวลชนต่าง ๆ ส่วนใหญ่ได้ถูกออกแบบให้ตั้งอยู่ด้านในหรือเชื่อมต่อกับห้างสรรพสินค้า เพื่อให้ประชาชนมีความสะดวกสบายและไม่เบื่อหน่ายในการใช้บริการรถสาธารณะ โดยที่ผู้ใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะสามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชันซึ่งเป็นข้อมูลของการเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชนรูปแบบต่าง ๆ โดยจะมีรายละเอียดของตารางเดินรถ ระยะเวลาที่รถกำลังจะเข้าถึงชานชาลา รวมถึงการแจ้งเตือนหากระบบขนส่งมีความล่าช้า (delay) ซึ่งหลังจากได้รับการแจ้งเตือน ประชาชนก็จะสามารถทานอาหาร หรือซื้อของในบริเวณห้างสรรพสินค้าได้ โดยไม่ต้อง

กังวลว่าจะพลาดการเดินทาง นอกจากนี้ระบบการขนส่งดังกล่าวยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ทั้งประชาชนโดยทั่วไป หรือผู้พิการ คนชรา เด็ก สตรี มีครรภ์ ทำให้สิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล โดยในปี พ.ศ. 2561 อัตราการซื้อรถยนต์ส่วนบุคคล ตั้งแต่ต้นปี จนถึงเดือน มิ.ย. 61 เป็นอัตรา 0 %

Collaboration (ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงาน)

สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก จึงมีรัฐบาลระดับเดียวกับหน่วยงานภาครัฐถูกออกแบบมาเพื่อรับผิดชอบงานแต่ละด้านที่ครอบคลุมการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต ในการดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ มักจะดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการฯ และในบางครั้งก็จะมีตัวแทนจากภาคเอกชนเข้าร่วมด้วย ตัวอย่างเช่น ในการดำเนินการเพื่อใช้ออกแบบ และพัฒนาที่ดินของ ซึ่งมี Urban Redevelop Authority (URA) เป็นหน่วยงานหลัก มีหน่วยงานเข้าร่วมเป็นจำนวนมากที่เข้าร่วมในการดำเนินการดังกล่าว ประกอบด้วย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ องค์การขนส่งทางบก คณะกรรมการการท่องเที่ยว กระทรวงการคลัง กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม คณะกรรมการเพื่อการจัดสรรและพัฒนาที่อยู่อาศัย กระทรวงสาธารณสุข องค์การเพื่อการพัฒนาอื่นๆ การมีคณะกรรมการที่หลากหลายเช่นนี้ ก็เพื่อพิจารณาปัจจัยรอบด้านให้ครอบคลุม โดยภาพรวมแล้วการร่วมมือการดำเนินการของหน่วยงานของสิงคโปร์ สามารถดำเนินการได้สำเร็จตามเป้าหมาย สาเหตุประการหนึ่งอาจมาจากขนาดของประเทศที่ทำให้มีความซับซ้อนน้อยกว่าประเทศที่มีขนาดใหญ่ แต่ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่เป็น

แรงผลักดันให้ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานประสบความสำเร็จคือ การกำหนดตัวชี้วัดผลดำเนินการ (KPI) และการกำหนด incentive ให้แก่ผู้ร่วมดำเนินการ ทั้ง incentive ที่เป็นค่าตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โบนัส และ incentive แบบที่ไม่ใช่ค่าตอบแทน เช่น Promotion, โอกาสในการศึกษาต่อ ศึกษาดูงาน

Education (การศึกษา)

ระดับการศึกษามีส่วนสำคัญในการดึงประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการเข้าร่วมในการดำเนินการของรัฐโดยประเทศสิงคโปร์นั้นมีการขับเคลื่อนการศึกษาแบบ Problem – based learning กล่าวคือ การใช้ข้อเท็จจริง หรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นโจทย์ให้นักเรียน นักศึกษาได้หัดคิด วิเคราะห์ ซึ่งนอกจากจะทำให้ให้นักเรียน นักศึกษา ได้ฝึกหัดความสามารถตามหลักสูตรการศึกษาแล้ว ยังทำให้เข้าใจสถานการณ์และข้อเท็จจริงของสังคมและให้ความร่วมมือกับสังคมได้เป็นอย่างดี และในหลาย ๆ ครั้ง แบบฝึกหัดในห้องเรียนก็สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตจริง และยังทำให้นักเรียน นักศึกษา สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งมองหาการแก้ไขปัญหาได้อย่างหลากหลาย มีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ การสร้างเสริมให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ ความเป็นพลเมืองก็ได้รับการปลูกฝังผ่านระบบการศึกษาด้วยเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ เพื่อก้าวสู่ความเป็น smart nation ในปี 2025 สิงคโปร์ได้ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) โดยรัฐบาลได้สนับสนุนให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้ผ่านทางต่าง ๆ โดยกลุ่มของผู้สูงอายุ

คือกลุ่มที่รัฐบาลให้ความสนใจ ที่จะกระตุ้น ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่ผู้สูงอายุทุกคน จำนวน 500 ดอลลาร์ สิงคโปร์เพื่อลงทะเบียนเรียนวิชาต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมจากผ่านระบบ e-learning ได้อย่างหลากหลาย โดยผลจากการส่งเสริมนี้ ทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้เพิ่มมากขึ้น สามารถเป็นกำลังในการพัฒนา ประเทศชาติได้เป็นอย่างดี และรู้สึกมีความภาคภูมิใจในตนเอง

ความเป็นพลเมือง (Citizenship)

ประชาชนของสิงคโปร์มีความเป็นพลเมืองสูงและเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะ ทำให้ประเทศพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว งานวิจัยหลายชิ้นได้ระบุว่าชาว สิงคโปร์ใช้ชีวิตภายใต้หลักเกณฑ์ในการดำรงชีวิตมากมาย นโยบายต่าง ๆ ของ รัฐบาลเข้ามากำหนดวิถีชีวิตของชาวสิงคโปร์ และในการบริการของหน่วยงาน ภาครัฐ นั้น ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย เช่น การดูแล ผู้สูงอายุ ภาครัฐจะเป็นผู้ให้คำแนะนำและติดตั้งระบบ หรืออุปกรณ์ เพื่อเฝ้า ระวังผู้สูงอายุ แต่สมาชิกในครอบครัวก็ต้องช่วยกันดูแลผู้สูงอายุ รวมถึง ผู้สูงอายุเองก็ต้องดูแลตัวเองด้วยเช่นกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดถึงแนวคิด ดังกล่าว คือกรณีที่ผู้สูงอายุต้องพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล ก่อนที่จะอนุญาต ให้ผู้ป่วยกลับบ้านได้ โรงพยาบาลจะพิจารณาว่าผู้สูงอายุมีความสามารถ ในการดูแลตนเองได้หรือไม่ เนื่องจากในระหว่างวันสมาชิกในครอบครัวต้อง ออกไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งที่ rehabilitation center โรงพยาบาลจะทดลอง ให้ผู้สูงอายุได้ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในที่พักอาศัย เช่น การชักผ้า การทำอาหาร เพื่อทดสอบว่าผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือไม่

การส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม ของผู้สูงอายุ หรือผู้พิการ เป็นอีกเรื่องหนึ่งของการส่งเสริมสิทธิของความเป็นพลเมือง โดยในกรณีของ คนพิการนั้น สิ่งอำนวยความสะดวกได้มีการจัดเตรียมอย่างเพียงพอ ทำให้คน พิการสามารถใช้ชีวิตได้เป็นปกติเหมือนคนปกติทั่วไป ระบบการคมนาคม ขนส่ง สาธารณูปโภคต่าง ๆ ล้วนแต่ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้คนพิการ สามารถใช้บริการได้อย่างสะดวกสบายแม้จะไม่มีผู้ติดตามคอยให้ความ ช่วยเหลือก็ตาม

ในประเด็นของหน้าที่พลเมืองในเรื่องของการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม นั้น การดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เช่น การรักษาความสะอาดเรียบร้อย หากมี ประชาชนเห็นว่ามามีบริเวณไหนไม่สะอาด และโพสต์ไว้ที่แอปพลิเคชันที่ภาครัฐ ได้สร้างขึ้น ในหลาย ๆ ครั้ง หากประชาชนคนอื่นได้เห็นข่าวสารดังกล่าว ก็จะไปทำความสะอาดในบริเวณนั้น โดยที่ไม่ต้องรอและพึ่งพาความช่วยเหลือ จากภาครัฐ หรือในแง่ของการรักษาความสงบเรียบร้อย หากมีประชาชนพบผู้ ต้องสงสัยและถ่ายรูปส่งไปที่แอปพลิเคชัน หากประชาชนพบเห็นบุคคล ดังกล่าวก็จะรายงานมาให้ภาครัฐทราบเช่นกัน

Diversity management (การบริหารความหลากหลาย)

จากการที่เป็นประเทศที่มีความหลากหลายทั้งทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ในขั้นต้นของการพัฒนาประเทศรัฐบาลประสบความสำเร็จตาม ความยากลำบากในการบริหารงานอันเนื่องมาจากความแตกต่างเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม วิธีหนึ่งที่ทำให้ประเทศสิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการบริหาร ความหลากหลายเหล่านี้ คือ การยกระดับคุณภาพชีวิตให้แก่ประชาชนภายใต้ ความหลากหลายรัฐบาลได้ทำเห็นว่าหากทุกคนร่วมมือร่วมใจกันพัฒนา

ประเทศ ปฏิบัติตามข้อกำหนด ก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทำให้ประชาชนให้
ความร่วมมือ ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลเป็นอย่างดี (Law abiding) ทั้งนี้
เพราะทุกคนรู้ว่าหากปฏิบัติตามนโยบายของรัฐพวกเขาจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี
เมื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดี ความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมก็
ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ปัจจัยอย่างหนึ่งนอกเหนือจากการมีคุณภาพชีวิตที่ดีแล้ว
ระบบการศึกษาก็เป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะในโรงเรียนหรือสถานศึกษา
นักเรียน นักศึกษาจะได้รับการปลูกฝังว่า ทุกคนมีสัญชาติสิงคโปร์ ไม่ว่าจะ
เขาจะเชื้อชาติใด สีผิวแตกต่างกันอย่างไร แต่พวกเขามีสัญชาติเดียวกันคือ
สัญชาติสิงคโปร์

เมื่อหันกลับมามองกรณีของประเทศไทยจะพบว่า ข้าพเจ้าคิดว่า
แนวทางในการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 นั้น สามารถ
นำแนวทางของสิงคโปร์มาประยุกต์ใช้ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ควรมีการสร้างทักษะและความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีให้มากขึ้น
โดยข้าราชการทุกระดับควรเป็นกลุ่มนำร่องเนื่องจากเป็นผู้กำหนดนโยบาย
โดยควรมีการฝึกอบรมให้ข้าราชการมีทักษะทั้ง 4 มิติ และสามารถใช้อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ตามความเหมาะสม โดย
ในขั้นตอนของการพัฒนาศักยภาพของข้าราชการ อาจกำหนดให้มีโครงการ
อบรมผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งการฝึกอบรมในสถานที่ต่าง ๆ หรือการฝึกอบรม
ผ่านระบบ e - leaning หลังจากนั้นควรมีการส่งเสริมให้ข้าราชการ
ออกแบบระบบงานผ่านระบบ Digital เพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงานให้มี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามแนวคิด “ทำน้อย ได้มาก” หรือ “Work less
but get more impact” และควรกำหนดให้มีตัวชี้วัดความสำเร็จของ

การสร้างระบบงานฯ และมี incentive ให้แก่ผู้ที่สามารถออกแบบระบบงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มต่อมาคือกลุ่มของภาคเอกชนและภาคประชาชน ภาครัฐควรมีการเชิญชวนให้ภาคเอกชนเข้าร่วมการดำเนินการ ทั้งในการพัฒนาศักยภาพของข้าราชการในด้าน digital literacy และการสร้างระบบ หรือ application อื่น ๆ โดยอาจจัดทำในรูปแบบของโครงการร่วม และในภาคของประชาชนก็ต้องให้ความร่วมมือในการใช้งานผ่านระบบต่าง ๆ ที่หน่วยงานภาครัฐได้สร้างขึ้น รวมถึงหากมีศักยภาพก็สามารถนำเสนอแนวคิดในการสร้างระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐได้

ควรเสริมสร้างให้มีการสร้างนวัตกรรมทั้งในชีวิตประจำวัน และในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย

- นวัตกรรมในที่ทำงาน อาจส่งเสริมให้บุคลากรในสำนักงานคิดค้นนวัตกรรมในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ เช่น การทำงานที่ประหยัดกระดาษ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การบริหารพื้นที่ในสำนักงาน การสร้างสรรค์นวัตกรรมสามารถสร้างสรรค์ได้ในทุกขั้นตอนของการทำงาน ทั้งนี้ อาจกำหนดให้มีการประกวดสำนักงานสร้างสรรค์นวัตกรรมดีเด่น บุคลากรสร้างสรรค์นวัตกรรมดีเด่น เป็นต้น

- นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในทุกพื้นที่ที่สามารถกำหนดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ไม่ว่าจะมีสภาพพื้นที่แห้งแล้งหรืออุดมสมบูรณ์ หรือเป็นอย่างใดก็ตาม ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี ด้วยการจัด event ต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ เช่น งานบุญ งานประเพณี แต่กำหนดรูปแบบใน

การจัดให้มีเรื่องราวและมีความน่าสนใจ มีการประชาสัมพันธ์ จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น การคมนาคม ซึ่งอาจเป็นรูปแบบการจราจรในพื้นที่เช่นสองแถว รถม้า ฯลฯ ในกรณีที่พื้นที่ใดมีความพร้อมก็อาจใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในการสร้างความน่าสนใจให้แก่สถานที่ท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ประโยชน์ของการใช้ application ก็สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ กล่าวคือ ในสถานที่ที่มีนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากซึ่งมักจะมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและมีเจ้าหน้าที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมักจะเป็นสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ การเดินทาง ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก แต่หากเราใช้นวัตกรรมในการสร้าง application จะสามารถลดจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงาน ณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเหลือเพียงจำนวน 1 - 2 คนเท่านั้น เพื่อให้มีบุคคลที่นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้ และแนะนำให้นักท่องเที่ยวให้ติดตั้งโปรแกรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว เช่น application ที่ให้ข้อมูลด้านการคมนาคม รถประเภทต่าง ๆ ที่ให้บริการในพื้นที่ ตารางเดินรถ ค่าใช้จ่าย หรือ application อื่น ๆ ที่แสดงรายละเอียดที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก หมายเลขโทรศัพท์ที่จำเป็นต่างๆ application แปลภาษา ซึ่งทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายจากการจ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในบริการเนื่องจากสามารถเลือกติดตั้ง application ต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ

สำหรับการสร้าง application ขึ้นมาเพื่อใช้ในบริการภาครัฐ บทเรียนจากสิงคโปร์ทำให้เห็นว่า การให้บริการภาครัฐนั้น นอกเหนือจากงานด้าน

ความมั่นคงแล้ว แทนไม่มีงานใดเลยที่ไม่สามารถให้บริการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจึงควรวิเคราะห์ระบบงานของแต่ละหน่วยงานว่ามีงานใดที่สามารถดำเนินการผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ และจัดทำระบบขึ้นมา ทั้งนี้ เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น จากประสบการณ์ของประเทศสิงคโปร์ จะเห็นได้ว่าการสร้างระบบงานผ่าน application เพื่อให้บริการประชาชนครั้งแรก มิได้ประสบความสำเร็จเสมอไป แต่จากการวิเคราะห์ และปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ผลที่ออกมาคือ ประชาชนพอใจในการให้บริการผ่านระบบต่างๆ เนื่องจากสามารถลดเวลา/ขั้นตอน ประหยัดค่าใช้จ่าย และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

- นวัตกรรมเพื่อการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ควรมีการติดตั้งเทคโนโลยีเพื่อช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุซึ่งอาจเป็นอุปกรณ์ขั้นพื้นฐานและมีราคาไม่แพงมากนัก โดยการเชื่อมโยงข้อมูลของผู้สูงอายุเข้ากับสถานพยาบาลในพื้นที่ โดยเมื่อผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือก็สามารถติดต่อบุคคลในครอบครัว ตลอดจนถึงสถานพยาบาลที่ใกล้ที่สุดได้ สำหรับนวัตกรรมอื่น ๆ การก่อสร้างสถานที่ต่างๆ ควรคำนึงถึงการใช้งานของผู้สูงอายุด้วย

ควรมีการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหน่วยงานต่างๆ ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเต็มที่ data analysis และ data analytics เป็นเรื่องสำคัญในการวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินการ จึงเป็นสิ่งที่ควรมีในกระบวนการของการร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและวางแผนได้อย่างถูกต้องแม่นยำ สิ่งที่ควรระลึกไว้เสมอ คือ เทคโนโลยีที่ทันสมัยจะไม่ใช่ประโยชน์

เลย หากส่วนราชการไม่ประสานความร่วมมือกัน แบ่งปันข้อมูลกัน นอกจากนี้ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ควรกำหนดให้มีตัวชี้วัด (KPI) เพื่อวัดผลการทำงาน รวมทั้งอาจมีการเสนอ incentive ทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงิน เช่น โบนัส หรือรูปแบบที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น promotion การศึกษาดูงาน หรือแม้แต่การหมุนเวียนสับเปลี่ยนงาน (Rotation) เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลายในการทำงาน

ควรมีการพัฒนากระบวนการศึกษาให้มีลักษณะของ Problem – based learning มากขึ้น เพื่อให้เด็กได้รับรู้สถานการณ์จริงในพื้นที่ และความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ของสังคมได้อย่างแท้จริง ควรมีการใส่เนื้อหาในแต่ละวิชาให้เด็กได้เรียนจากสถานการณ์จริง เช่น ในพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง และมีปัญหาการจราจรติดขัด อาจฝึกโจทย์ในการคิดวิเคราะห์ จำนวนรถและเวลาในการคมนาคมที่สะดวกและในช่วงเวลาการจราจรติดขัด สำหรับบางพื้นที่ที่อยู่ในชนบท อาจให้นักเรียนฝึกหัดวิเคราะห์โจทย์ที่เกี่ยวกับทรัพยากรในพื้นที่ โดยหลังจากการแก้โจทย์ปัญหาตามหลักสูตรแล้ว ควรให้เด็กวิเคราะห์ถึงจำนวนที่เหมาะสม หรือวิเคราะห์แนวทางในการแก้ไขปัญหาไปพร้อมกัน โดยกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงออก โดยไม่เน้นว่าความคิดเห็นที่นักเรียนแสดงออกนั้นเป็นสิ่งที่ผิดหรือถูก ข้อสำคัญคือให้เด็กฝึกหัดแก้ไขปัญหา โดยครูต้องทำหน้าที่เพิ่มเติมข้อมูลและชี้แจงแนวทางที่ถูกต้องให้แก่ นักเรียน นอกจากนี้ ความรับผิดชอบ และหน้าที่ต่อสังคมก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง que ควรปลูกฝังผ่านกระบวนการศึกษา เช่นเดียวกัน

การสร้างเสริมความเป็นพลเมือง (Citizenship) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีต้นทุนทางสังคม (Social Capital) สูง อย่างไรก็ตาม ควรมีการสร้างเสริมความเป็นพลเมืองให้มากขึ้น โดยอาจดำเนินการผ่านระบบการศึกษา หรือช่องทางอื่น โดยให้ประชาชนได้ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ของตนเอง เพื่อเข้าร่วมการดำเนินการกับภาครัฐ หรือเป็นหน่วยดำเนินการด้วยตนเอง ตามแนวทาง ” คนละไม้คนละมือ ” โดยไม่รอหรือไม่พึ่งพากรัฐเพียงเดียว ในทางตรงกันข้ามกัน สามารถริเริ่มดำเนินการได้ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถช่วยเหลือผู้อื่น หรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย

สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ในการดำเนินการต่าง ๆ ควรคำนึงถึงสิทธิของประชาชน และปัจจัยรอบด้านโดยเฉพาะผลกระทบต่อสิทธิของประชาชน การส่งเสริมความเท่าเทียมกันในสังคม การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เพื่อสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไป เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไปก็จะร่วมทำหน้าที่อย่างคนปกติทั่วไปเช่นเดียวกัน

เครื่องมือที่ตีอย่างหนึ่งของการจัดการหรือการบริหารความหลากหลาย คือ การทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น หากทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ ประชาชนก็จะเชื่อมั่นในหน่วยงานภาครัฐ ปฏิบัติตามกฎหมาย ยอมรับความหลากหลายและสามารถอยู่ร่วมกันได้ ช่วยกันพัฒนาประเทศได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุปปัจจัยและองค์ประกอบที่จะทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ในทัศนะของข้าพเจ้าที่ได้เรียนรู้จากการฝึกอบรมในครั้งนี้ทั้งปัจจัยในด้านเทคโนโลยีและปัจจัยด้านสังคม โดยปัจจัย

ในด้านเทคโนโลยีนั้น ข้าพเจ้าเชื่อว่าในปัจจุบันประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอ แต่ต้องมีการส่งเสริมให้เห็นความสำคัญและใช้ประโยชน์อย่างจริงจังมากกว่าในปัจจุบัน ซึ่งอาจดำเนินการในรูปแบบของการกำหนดให้เป็นนโยบายหรือสร้างแรงจูงใจในการสร้างระบบหรือใช้งานผ่านระบบ สำหรับปัจจัยด้านสังคมและด้านแนวคิดนั้น ควรเน้นให้ทุกคนมองภาพในองค์รวม และชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการให้ความร่วมมือต่อสังคม โดยทำให้เห็นว่าการพัฒนาประเทศนั้นมีใช้ภารกิจของใครคนใดคนหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หากแต่เป็นภารกิจที่ทุกคนต้องร่วมกันทำให้ลุล่วง เพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน ในอันที่จะพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้า หรือกล่าวได้ว่า เพื่อประโยชน์สุขหรือคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนนั่นเอง